

ЯК ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ

*О. І. Пометун, доктор пед. наук, професор,
член-кореспондент НАПН України*

Світовий досвід доводить ефективність запровадження технології критичного мислення як наскрізного підходу, зокрема й у навчанні історії. Завдання полягає у тому, щоб навчати історії, водночас розвиваючи критичне мислення учнів, або розвивати

критичне мислення учнів засобами історії. Це можливо за умов перебудови, реконструювання освітнього процесу на основі технології розвитку критичного мислення, а, отже, адаптації всіх складників технології в контексті освітніх завдань, що їх розв'язує історія як предмет.

Цілепокладання як перший складник технології, окрім жорсткого дотримання відповідних процедур для кожного етапу навчання, передбачає обов'язкове проєктування вчителем спеціальних завдань із розвитку критичного мислення учнів, що реалізують відповідний потенціал предмета, та формулювання на цій основі ясних і вимірюваних результатів навчання.

Сплановані вчителем очікувані результати навчання дозволяють йому відібрати програмовий зміст і структурувати його відповідно до їх послідовного досягнення учнями. Відбір змісту також має враховувати потреби розвитку критичного мислення учнів, а, отже, бути різноманітним з погляду на джерела інформації, альтернативним та контроверсійним, передбачати власні історичні інтерпретації та творчу діяльність учнів.

Організаційно-діяльнісний компонент технології визначає вимоги, алгоритм проєктування і використання форм, методів, засобів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Урок, як й інші форми навчання, має бути технологічним, тобто мати чітку матричну трьохчастну структуру та передбачати жорстку послідовність завдань, що їх розв'язують на кожному етапі учні під керівництвом вчителя, виконуючи певну алгоритмізовану послідовність дій та операцій.

Стратегії/методи/прийоми організації навчання є наступним компонентом технології. Щоб зробити оптимальний адекватно змісту вибір методу навчання, вчитель має знати інструментарій технології, опанувати розмаїття методів/стратегій, що її складають, дотримуватись алгоритму їх реалізації, розуміючи, де в якій частині уроку та чи інша стратегія доречна і максимально ефективна.

Нарешті невід'ємним складником навчання за технологією є оцінювальний компонент – оцінювання та оцінка результатів навчання учнів. Оцінювання має дати вчителю інформацію щодо ефективності його роботи, окремих стратегій, придатності конкретних дидактичних матеріалів, досягнень і результатів роботи окремих учнів і класу в цілому, уможливити діагностування рівня розвитку критичного мислення учнів. За вимогами технології бажано застосування подвійної форми оцінювання – оцінювання в рамках шкали оцінок-балів і описове оцінювання, яке дає можливість у кращий спосіб передати учням та їхнім батькам інформацію про способи і результати роботи, досягнення і труднощі учня.

Окрім того, описана технологія передбачає поєднання індивідуальної роботи учнів з їхньою інтерактивною взаємодією з її основними інструментами: полілогом, діалогом, оптимізацією міжсуб'єктних відносин, смислотворчістю, свободою вибору, позитивністю і оптимістичністю атмосфери на уроці та ситуацією успіху.

ЯКОЮ Є СТРУКТУРА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО УРОКУ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ РОЗВИВАТИ КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ УЧНІВ

Н. М. Гупан, доктор пед. наук, професор

Одним з найважливіших етапів переходу до технології розвитку критичного мислення учнів є внесення системних змін в організацію навчання, зокрема в структуру і